

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 18.7.2001
KOM(2001) 385 endelig

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET OG
RÅDET**

**OM STYRKELSE AF SAMARBEJDET MED TREDJELANDE INDEN FOR DE
VIDEREGÅENDE UDDANNELSER**

1. INDLEDNING

1. EF-traktatens artikel 149 (uddannelse) gør det klart, at medlemsstaterne har hovedansvaret for uddannelsespolitik inden for EF. Indsats på EF-niveau er begrundet, hvis der tilføjes "merværdi", altså i tilfælde, hvor medlemsstaterne ved at samarbejde kan opnå større resultater end på egen hånd. Det Europæiske Fællesskab yder støtte til uddannelse i medlemsstaterne på mange måder. Siden 1987 har EF skabt en række specifikke programmer med det formål at stimulere uddannelsessamarbejde og mobilitet inden for EF. Disse aktiviteter er for nylig blevet udvidet til også at omfatte de associerede lande¹. Disse programmer omfatter hovedsageligt udvekslinger af studerende² og praktikanter, udvekslinger mellem lærere og undervisere, udveksling af erfaringer (især via netværk) mellem projekter og partnere samt fælles udvikling af nyskabende aktiviteter. Netværk og partnerskaber mellem institutioner - skoler, erhvervsuddannelsescentre og universiteter - har været rygraden i disse aktiviteter siden starten. Udgifterne til disse aktiviteter beløber sig i øjeblikket til ca. 500 mio. euro pr. år.
2. I EF-traktatens artikel 149, stk. 3, fastsættes, at "Fællesskabet og medlemsstaterne fremmer samarbejdet med tredjelande..". Nogle medlemsstater har en lang tradition for hovedsageligt bilateralt uddannelsessamarbejde med tredjelande. Inden for de videregående uddannelser har EF gennemført en række initiativer med tredjelande, som bygger på erfaringerne fra Erasmus og lignende programmer. Eksempler herpå er de to aftaler med henholdsvis USA og Canada, som netop er blevet forlænget med yderligere 5 år, Tempus-programmet, som blev lanceret i 1990 som en del af de oprindelige Phare-aktiviteter, men som nu (efter at de associerede lande har fået adgang til EF's vigtigste uddannelsesaktiviteter) omfatter Østeuropa, Kaukasus, Centralasien og det vestlige Balkan samt Alfa, et program, der har til formål at udvikle de videregående uddannelser i Latinamerika ved hjælp af forbindelser til uddannelsesinstitutioner i EF.

2. DE FØRSTE ETAPER MOD DE NYE UDFORDRINGER

3. I forbindelse med videregående uddannelsessystemer skal EF søge at forberede borgerne og arbejdsstyrken til et globalt miljø ved at indarbejde den internationale dimension på passende vis. Dette er tydeliggjort i den seneste rapport fra Rådet (uddannelse) til Det Europæiske Råd i Stockholm om de fremtidige mål for uddannelsessystemerne³.
4. En række medlemsstater (f.eks. Det Forenede Kongerige, Frankrig, Tyskland og Nederlandene) har truffet foranstaltninger for at opfylde dette behov. For eksempel anvender British Council, som er Det Forenede Kongeriges internationale organisation for uddannelse og kulturelle relationer, sine betydelige ressourcer hjemme og i udlandet (243 kontorer i 110 lande) til at udvikle den internationale dimension i landets uddannelsessystem og inden for kultur samt til at styrke Det Forenede Kongeriges rolle som førende udbyder af uddannelses- og kulturmuligheder for personer fra tredjelande. I 1998 oprettede de franske myndigheder Edufrance, etagentur, hvis hovedmål er at fremme Frankrigs potentiale

¹ Især programmerne Socrates og Leonardo, EFT L 146 af 11.6.1999 og L 28 af 3.2.2000

² I denne tekst henviser "studerende" til alle personer, der følger uddannelseskurser eller -programmer på en højere læreanstalt eller en erhvervsuddannelsesinstitution.

³ Jf. underafsnit 2.3 i Rådets dokument nr. 5980/01

i udlandet som et mål for udenlandske studerende og forskere. Derudover skal agenturet tilbyde internationale studerende omfattende værtsservice og koordinere det franske "uddannelsestilbud". Det tyske akademiske udvekslingskontor (DAAD), en institution med en lang tradition for fremme af internationale uddannelser i Tyskland, har i nyere tid udvidet sin indsats for at fremme uddannelser i Tyskland ved selv at gå ind som tjenesteyder og støtte mærkatet "Qualified in Germany" (Godkendt i Tyskland).

5. Fællesskabets uddannelsesprogrammer og især Erasmus-programmet har haft stor betydning for udvikling af det internationale samarbejde på de europæiske universiteter. Udover ændringerne i uddannelsesprogrammernes struktur og de nye muligheder for at studere i andre medlemsstater har mange universiteter oprettet eller styrket deres kontorer for internationale forbindelser. Dette er i høj grad sket for at kunne følge trop med de mange nye internationale aktiviteter, der er en følge af universiteternes engagement i EF-programmerne. Der må gøres en ekstra indsats på EF-niveau for at tilskynde institutionerne til systematisk at indarbejde det nye samarbejdsområde med tredjelandene i en bredere partnerskabsramme.
6. Denne indsats er ligeledes nødvendig, da der sker en stadig stigning i efterspørgslen efter internationale uddannelser og studentermobilitet. Der har aldrig været flere udvekslingsstuderende, men de flokkes hovedsageligt mod USA (over 500 000 internationale studerende i 1999/2000). Mere end 3/4 af de ca. 400 000 studerende fra ikke-europæiske lande, der studerer i EF, tager til Storbritannien, Frankrig og Tyskland⁴.
7. Selvom der kan være sund konkurrence mellem medlemsstaterne for at tiltrække internationale studerende, skal EF's rolle skal hovedsageligt være at give inspiration til samarbejdsmetoder, således at fordelene kan udnyttes i større omfang i de andre EF- og partnerlande. I denne forbindelse må EF erkende, at dets status som ekspertisecenter på uddannelsesområdet ikke altid forstås eller påskønnes af universiteter i tredjelande eller af studerende, der ønsker en international uddannelse.
8. Kvaliteten på de højere uddannelsesinstitutioner i Europa, målt i bl.a. størrelse og omfanget af institutionernes videnskabelige - i ordets bredeste forstand - og teknologiske aktiviteter, er af afgørende betydning. Samarbejde om videregående almen og faglig uddannelse går derfor hånd i hånd med samarbejde om videnskab og teknologi, som mobiliserer videnskabelige ressourcer på universiteter inden for EF og i tredjelande. Hvis vi skal forbedre universiteternes tiltrækningskraft må der sørges for en høj kvalitet, som forstås viden om i verden. Hvis en sådan kvalitet ikke kan tilvejebringes, vil Europa ikke opnå de samme resultater som de andre førende udbydere af uddannelsesmæssige tjenesteydelser. Sagt på en anden måde afhænger Europas politiske og handelsmæssige succes på verdensplan af, om fremtidens beslutningstagere i tredjelandene får en bedre forståelse af, og stifter nærmere bekendtskab med, Europa.
9. Mange tredjelande ser potentielle fordele ved systematisk samarbejde med videregående uddannelsesinstitutioner i Europa, særligt inden for multilaterale net med deltagelse af institutioner fra mere end en medlemsstat. Et sådant samarbejde øger værdien af bilaterale uddannelsesaftaler med enkelte medlemsstater. Derfor

⁴ Kilde: Unesco's statistiske årbog 1998 kapitel 3.14: "Uddannelse på tredje niveau: udenlandske studerende fordelt på hjemland i de 50 største værtslande".

nævnes uddannelse i næsten alle aftaler mellem EF og tredjelande som et potentielt samarbejdsområde. I praksis forudsætter opfølgningen af disse forpligtelser, at de nødvendige ressourcer stilles til rådighed.

10. Der kan drages følgende konklusioner:

- EF bør sørge for, at Fællesskabets uddannelsesaktiviteter mere systematisk indeholder en international dimension,
- EF bør gøre sin indsats på dette område mere synlig for at fremme Europa som et ekspertisecenter samt for at tiltrække studerende, der ønsker en international uddannelse.

11. Denne meddelelse indeholder en række kortsigtede foranstaltninger, der umiddelbart kan træffes med det formål at tage udfordringerne op. På mellemlangt sigt vil Kommissionen udarbejde en overordnet strategi, der bygger på konklusionerne af den debat, meddelelsen vil afføde, erfaringerne fra programmet og på en grundig analyse af opgaverne⁵.

3. MÅL

12. Der kan identificeres to umiddelbare mål, som EF bør forfølge i sit samarbejde med tredjelande på dette område:

Der skal udvikles menneskelige ressourcer af høj kvalitet i partnerlandene og inden for EF via gensidig udvikling af menneskelige ressourcer,

EF skal fremmes som et verdensomspændende ekspertisecenter for almen/faglig uddannelse samt for videnskabelig og teknologisk forskning.

13. Hvorvidt disse mål kan nås, vil være en rettesnor for EF i dets valg af samarbejdsaktiviteter og partnerskaber, det eventuelt måtte planlægge at gennemføre med tredjelande. I forbindelse med gennemførelse af disse mål vil EF tilskynde til samarbejde med uddannelsesinstitutioner i tredjelande, der har nået et udviklingstrin på linje med de europæiske uddannelsesinstitutioners udviklingstrin. EF vil endvidere være lydhør over for tredjelandenes anmodninger om gennemførelse af samarbejdsaktiviteter.

14. På udviklingsstøtteområdet er indarbejdelsen af de videregående uddannelser i samarbejdsaktiviteterne en af de faktorer, der hvis den er rigtigt tilpasset kan bidrage til udryddelse af fattigdom i verden, hvilket er det overordnede mål for EF's udviklingspolitik. I lyset af udfordringens særlige karakter, og af de ressourcer, der er afsat hertil, vil dette mål blive behandlet i en særskilt meddelelse, som Kommissionen udarbejder inden udgangen af 2001.

⁵ Der er allerede blevet gennemført en undersøgelse, som til dels har dannet grundlaget for denne meddelelse. Se "The Globalisation of Education and Training : Recommendations for a Coherent Response of the European Union; Dr Sybille Reichter, Bernd Wächter, 2000. <http://europa.eu.int/comm/education/infos.html>

4. FORANSTALTNINGER

15. Der vil blive truffet følgende foranstaltninger for at indlede arbejdet hen imod de mål, som er fastsat i afsnit 12. Fællesskabet vil:

hvor det er muligt anvende erfaringerne fra de interne Fællesskabsprogrammer i relationerne med tredjelandene. Især Erasmus-programmet har affødt interesse og anmodninger om deltagelse fra alle egne af verden. Vi bør bygge videre på dette.

indarbejde forskellighed i aftalerne med de enkelte lande, og hvor det er relevant, med hver enkelt region. Aktioner, der gennemføres i forbindelse med denne meddelelse, skal fokusere på samarbejde inden for videregående uddannelser, og samtidig skal det tilses, at disse aktioner stemmer overens med landenes nationale uddannelsespolitikker og EF's strategi om udviklingssamarbejde.

16. Samarbejdet skal fokusere på multilaterale netværk og partnerskaber med deltagelse af lande, der har nået et udviklingstrin inden for videregående uddannelser på linje med de europæiske uddannelsesinstitutioners udviklingstrin. Arbejdet inden for en rammeaftale mellem universiteter som f.eks. aftalerne under EF/USA- og EF/Canada-programmerne, eller i en anden kontekst Tempus og Alfa forudsætter, at partnerinstitutionerne enes om det akademiske indhold af kurserne for de udvekslingsstuderende. Institutionerne skal især indgå aftaler om meritgodkendelse for det arbejde, der udføres af hjem- eller værtsuniversitetet samt aftaler om indkvartering af den studerende under opholdet osv.
17. Muligheden for at øge antallet af udvekslinger af studerende inden for disse rammer og andre samarbejdsaftaler vil blive undersøgt. Men udvekslinger der ikke sker i forbindelse med et partnerskab mellem videregående uddannelsesinstitutioner bør så vidt muligt undgås, da de udelukkende er til fordel for de involverede institutioner. Med udvekslinger, der finder sted inden for rammerne af et universitetspartnerskab, har de øvrige studerende og lærere større mulighed for at få del i erfaringerne og udbyttet - omend i mindre grad. Virtuel mobilitet, der opstår som følge af udviklingen af e-learning, åben uddannelse og fjernundervisning samt en mere udbredt brug af informations- og kommunikationsteknologier, øger betydningen af (og fremmer oprettelsen af) strukturerede partnerskaber mellem universiteter, der alle drager fordel heraf.
18. Udveksling af studerende er dog ikke nok i sig selv. Vi kan kun få fuldt udbytte af samarbejdet, hvis disse udvekslinger ledsages af udvekslinger mellem personale, og ledsages af virtuel mobilitet, fælles udvikling af programmer og egentlige ordninger til meritgodkendelse osv. Alt dette udgør en egentlig akademisk ramme, hvorved investeringer i tid, færdigheder og ressourcer giver størst udbytte.
19. I forbindelse med en stigning i antallet af udvekslinger skal vi fortsat være opmærksomme på det alvorlige problem med "hjerneflugt". Ved kortsigtet mobilitet af den type, som tilbydes via aftaler mellem universiteter i forbindelse med Tempus eller Alfa (generelt ikke mere end et akademisk år), vender den udvekslingsstuderende tilbage til sit hjemland, hvilket mindsker muligheden for hjerneflugt.
20. Antallet af mobile studerende uden for udvekslingsprogrammer, der ønsker en international uddannelse, er i dag større end nogensinde. Derfor bør vi også vurdere, hvorvidt det er ønskeligt at øge antallet af langsigtede stipendier for studerende fra

tredjelande, der ønsker at gennemføre en hel studieperiode i EF. Dette kan være begrundet, hvis der f.eks. mangler kurser i det pågældende land, undertiden også avancerede kurser, eller hvis studerende under alle omstændigheder ville være taget til udlandet og de europæiske universiteter tilbyder de mest relevante kurser. Alle lande har brug for veluddannede borgere med international erfaring

21. Kommissionen vil tilskynde til brug af systemer til meritgodkendelse, der er kompatible med veletablerede europæiske metoder, såsom Det Europæiske Meritoverførselssystem (ECTS), som nu er europæisk standard inden for videregående uddannelser. Dette system gør det meget lettere at få akademisk arbejde fra udlandet anerkendt i sit hjemland. Der er allerede stor interesse for programmet fra andre dele af verden (f.eks. Latinamerika og fra UMAP Stillehavs-programmet). En videreudvikling af dette system vil være i tråd med "Bologna-processen" og konklusionerne af det seneste møde mellem ministrene for videregående uddannelse fra mere end 30 europæiske lande. Mødet blev afholdt i Prag den 18. og 19. maj 2001. På disse møder udpegede ministrene mobilitet, meritgodkendelse og kvalitetssikring udpeget som særlig vigtige områder.
22. Som et første skridt hen imod det andet mål i afsnit 12 bør der i samarbejde med medlemsstaterne lanceres en fælles indsats til markedsføring af EF som et ekspertisecentre for læring i resten af verden. Denne indsats skal i begyndelsen være koncentreret om lande med mange potentielle udvekslingsstuderende.
23. Som støtte til denne indsats er det vigtigt at styrke kapaciteten af europastudier i tredjelande. Kommissionen vil f.eks. udvide netværket af Jean Monnet-lærestole og Jean Monnet-centre rundt om i verden. Dermed kan vi yde fuld service til interesserede akademikere og fremvise EF's aktiviteter inden for dette område på universiteterne. Uddannelsesinstitutioner i Europa bør opfordres til at udarbejde egentlige "EF-uddannelsespakker" f.eks. via udvikling af fælles kurser, således at både tredjelandestuderende og europæiske studerende kan tilbringe mere end et akademisk år i forskellige medlemsstater. Dette kunne eventuelt føre til fælles eksamensbeviser.
24. Der vil derfor blive tilbudt støtte til de europæiske universiteters samarbejdsindsats om bl.a. udvikling af fælles europæiske kurser, støtte til markedsføringen og til behandling af områder som bl.a. meritgodkendelse og fremme af ECTS.

5. ET PILOTPROGRAM FOR LATINAMERIKA

25. På baggrund af erfaringerne fra Alfa vil Kommissionen hurtigt gennemføre et pilotprogram med stipendier på postgraduate-niveau med sigte på de mest egnede erhvervsfolk og postgraduate-studerende fra latinamerikanske lande. Dette rejse- og studiestipendium har til formål at:

hjælpe nyligt uddannede erhvervsfolk og erhvervsfolk på højt niveau til at drage fordel af ekspertisen fra europæiske universiteter,

gøre det muligt for beslutningstagere fra Latinamerika at stifte nærmere bekendtskab med Europa og få en bedre forståelse af Europa kulturelle forskelle,

skabe grobund for yderligere relationer mellem disse to regioner.

26. For at gennemføre dette program og tilskynde til synlighed, gennemsigtighed og effektivitet, vil Kommissionen anvende de eksisterende institutionaliserede netværk, med det formål at skabe samarbejde og grobund for mobilitet blandt erhvervsfolk og postgraduate-studerende i EF og Latinamerika. Alle videregående uddannelsesinstitutioner og erhvervsuddannelsesinstitutioner i EF og Latinamerika vil kunne deltage i pilotprogrammet under forudsætning af, at de er officielt godkendt af de pågældende landes regeringer og deltager i et af disse netværk. Dette vil straks medføre øget deltagelse og gennemsigtighed. Kommissionen vil via medierne gennemføre en informationskampagne, der er rettet mod netværk, studerende og offentligheden, for dermed at sikre en passende profil for dette pilotprogram.

6. MIDLER

27. Disse mål skal, hvor det er muligt, nås via eksisterende programmer og lovbestemmelser. Målet er, hvor det er muligt, at finansiere de foreslåede aktioner via eksisterende aftaler og protokoller i overensstemmelse med de vanlige planlægningsprocedurer og gennemførelsesbestemmelser. Der vil blive tildelt de nødvendige ressourcer inden for de eksisterende budgettildelinger og juridiske bestemmelser og inden for rammerne af de finansielle overslag. Der skal i de respektive landes strategier og eventuelt i de flerårige planlægninger i detaljer gøres rede for tildelingen af ressourcer. Hvor det er muligt og ønskeligt at gennemføre nye bilaterale aftaler på grundlag af de eksisterende samarbejdsaftaler med USA og Canada, vil der blive foreslået specifikke lovrammer i henhold til de vanlige procedurer.
28. For at fremme mobilitet blandt tredjelandestuderende inden for EF bør vi endvidere fortsat yde en indsats for at indføre harmoniserede regler for indrejse og ophold i forbindelse med uddannelse.

7. KONKLUSION

29. Disse første etaper ledsages af en evaluering af de opnåede resultater og en dybdegående analyse af de udfordringer, Europa står over for som følge af den globale udvikling inden for de videregående uddannelser. Det er Kommissionens håb at skabe en debat om emnerne i meddelelsen. Kommissionen vil søge at uddrage de rigtige konklusioner på baggrund af denne proces med henblik på eventuelle nye forslag. Disse vil sandsynligvis blive fremlagt i 2003.
30. Denne meddelelse forelægges Europa-Parlamentet og Rådet til overvejelse.